Téma:

NEGYEDÉVES SZAKPOLITIKAI TANULMÁNY-

SZOCIÁLPOLITIKA

Időszak:

2012. október

Dátum:

2012. november 9.

Az anyag az NFM_SZERZ/378/1 (2012) számú szerződés teljesítésére készült

Tartalom

Vezetői összefoglaló 4
Munkaerő-piaci statisztikai adatok (2012. március-május) 5
A szegénységgel és társadalmi kirekesztődéssel kapcsolatos mutatószámok 5
Foglalkoztatottság és munkanélküliség 6
Az ágazat hazai programjának idősoros monitoringja 8
Foglalkoztatáspolitikával összefüggő és az emberek szociális helyzetét érintő intézkedések 8
Munkahelyvédelmi Akcióterv 8
Lakhatási támogatás 12
Családokat érintő változások 15
A családtámogatási rendszer hatása a jövedelmek alakulására 15
Gázártámogatás 15
Otthonteremtés 16
Szociálisan nehéz helyzetbe kerülők életét befolyásoló intézkedések 19
Szociális földprogram 19
Önkormányzati kölcsön 19
Nemzeti Eszközkelő Társaság 20
Szociális lakópark 20
Nyugdíj ügyek 21
Megváltozott munkaképességűek 21
Strukturális reform 23
A szociálpolitika számszaki vizsgálata 27
2012. július 27
2012. augusztus 27
2012.szeptember 27
Nemzetközi kitekintés - jó gyakorlatok 29
Csehország 29
A szociális védelmi rendszer alapelvei, kiadásai 29
Szociális szolgáltatások szervezése 30

Gyermekvédelmi és gyermekjóléti szolgáltatások 32
SWOT-analízis 35
Erősség 35
Gyengeség 35
Lehetőség 35
Veszély 36

Vezetői összefoglaló

Jelen tanulmány célja, hogy az elmúlt időszakban a szociál-és társadalompolitika területén végbement legfontosabb és legnagyobb visszhangot kiváltó intézkedéseket áttekintse és átfogó képet adjon róla.

A tanulmány elsőként az emberek vagyoni helyzetére vonatkozó KSH statisztikákat mutatja be, majd leíró jelleggel áttekinti és értékeli az adott terület legfontosabb szakpolitikai kérdéseit, az ezekre vonatkozó szakértői véleményeket, végezetül pedig a Századvég Alapítvány által elkészített közvélemény-kutatási eredmények kerülnek bemutatásra.

2012 harmadik negyedévében különös figyelmet kell fordítani a frissen elfogadott és nyilvánosságra került támogatásokra és kedvezményekre. Mivel a kormányzati politika által választott legfőbb iránytű még mindig a foglalkoztatottsági helyzet rendezése, ezért a második részben az ezzel a célkitűzéssel kapcsolatos fontosabb kormányzati cselekedetek kerülnek bemutatásra. Ezt követően a tanulmány a családokat és a szociálisan nehéz helyzetbe került állampolgárokat érintő ügyekre, végül pedig - állandó témaként - a nyugdíjasokkal és a nyugdíjrendszerrel kapcsolatos főbb változásokra fókuszál

A harmadik fejezetben a szociálpolitika szempontjából fontos költségvetési alrendszerek értékelése következik, majd a negyedik részében határainkon túlra tekintve a cseh-modell kerül bemutatásra, mivel jó példa arra, hogy hogyan kell kormányoktól független, egységes alapelveken nyugvó szociális rendszert kialakítani.

Végül az utolsó részben összefoglalásként egy SWOT-analízis keretén belül a kormányzati politika erősségei, gyengeségei, lehetőségei és veszélyei olvashatók.

Munkaerő-piaci statisztikai adatok (2012. március-május)

A szegénységgel és társadalmi kirekesztődéssel kapcsolatos mutatószámok

A KSH 2012. szeptember 21-én publikált adatai[1] alapján, **a *szegénységi küszöb* alatt élők[2] száma 2010-ről 2011-re 152 ezer fővel, 1 millió 363 ezer főre emelkedett**. 413 ezer 0-17 éves gyermek (a növekedés csaknem 39 ezer fő), 880 ezer 18-64 éves felnőtt (a növekedés csaknem 106 ezer fő), továbbá 69,5 ezer 65 éves és idősebb személy (a növekedés 7,5 ezer fő) élt a szegénységi küszöb alatt. A fenti adatok azt bizonyítják, hogy a lakosság más rétegeivel összehasonlítva **az idősek relatív helyzete jónak mondható** - írja a KSH -, ami nagyfokú stabilitással párosul a nyugdíj rendszeressége és kiszámíthatósága miatt.

A 2011. évi felvételből származó információk szerint a **nem foglalkoztatottak szegénységi aránya 14,5%-ról 16,4%-ra nőtt** 2010-ről 2011-re, ezen belül **a munkanélküliek szegénységi aránya** ennél kisebb mértékben, **44,8%-ról 46,6%-ra emelkedett**, de így is a munkanélküliek csaknem fele a szegénységi küszöb szintje alatt él.

Háztartástípusonként vizsgálva a **3 és annál többgyermekesek, valamint az egyszülős háztartásokban élők helyzete a legrosszabb**, mivel **náluk tízből hárman a szegénységi küszöb alatt élnek**, szegénységi kockázatuk pedig az országos átlag többszöröse.

A jelentésből az is kiderül, hogy a szegény háztartások jövedelmének jelentős részét a társadalmi juttatások teszik ki. Juttatások nélkül, ha csak a nyugdíjat hagynánk meg, a szegények aránya nem 13,8%-ot, hanem ennek több mint kétszeresét 28,9%-ot tett volna ki. A KSH adatai szerint a társadalmi juttatásoknak a jövedelmi szegénység csökkentésében játszott szerepe az Unión belül Magyarországon kiemelkedően magasnak tekinthető (52,3%), míg az EU átlaga 2010-ben 36,7% volt.

A KSH az uniós módszertannak megfelelően az *anyagi depriváció*[3] arányát is felmérte Magyarországon. Ezek szerint 2011 tavaszán 4 millió 160 ezer főt sújtott az anyagi depriváció hazánkban, ami népességarányosan a negyedik legrosszabb adat az EU-ban.

---

[1] http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/laekindikator/laekindikator11.pdf

[2] A statisztikusok a medián ekvivalens jövedelem 60%-ánál kevesebb jövedelemmel rendelkező háztartásokban élőket tekintik a szegénységi arány alatt élőknek. A háztartások összes nettó jövedelmét figyelembe veszik úgy, hogy minden egyes háztartástag munkából, társadalmi juttatásból, illetve vagyonból származó jövedelmét összegzik, majd csökkentik a fizetendő adókkal és járulékokkal.

[3] Az EU azokat tekinti anyagilag depriváltaknak, akik 9 meghatározott fogyasztási tétel közül 3-ról anyagi okokból lemondani kényszerülnek. A 9 tétel a következő: 50 ezer forint körüli váratlan kiadás fedezése; évi egy

Foglalkoztatottság és munkanélküliség

2012. június-augusztusban 3 millió 914 ezer fő volt a foglalkoztatottak létszáma, 77 ezer fővel több, mint egy évvel korábban. A **15-64 éveseket tekintve** a foglalkoztatottak száma az egy évvel ezelőtti 3 millió 804 ezerről 3 millió 878 ezerre, csaknem **74 ezer fővel bővült**, 57,8%-ra emelve a korcsoport foglalkoztatási rátáját.

A foglalkoztatás nemek szerinti alakulását tekintve, mindkét nem esetében javultak a mutatók.

A 15-24 éves foglalkoztatottak - egyébként is alacsony - létszáma 213 ezerre csökkent, foglalkoztatási rátájuk pedig 0,2 százalékponttal, 18,4%-ra mérséklődött az egy évvel korábbihoz képest. Nőtt viszont a legjobb munkavállalási korú 25-54, illetve az idősebb 55-64 éves foglalkoztatottak száma és aránya. Ezzel korcsoporton belüli rátájuk 2,0, illetve 1,3 százalékpontos javulást mutatva, 75,4, illetve 37,5%-ra emelkedett.

Nemcsak a foglalkoztatási, hanem a munkanélküliségi adatok[4] is kedvező képet festenek: a KSH tájékoztatása szerint **az állástalanok aránya 10,4%-ra csökkent**. A nyári hónapokban 456 ezer állástalant mért a KSH statisztikája, arányuk kedvezőbb a tavaly nyárinál (10,8%).

Nemek szerint bontva a férfiak munkanélküliségi rátája az előző év azonos időszakához képest lényegében nem változott, 10,6%, a nőké 0,6 százalékponttal 10,2%-ra csökkent.

A munkanélküliek 19,2%-a a munkaerőpiacon csak kis létszámban jelenlévő 15-24 éves korosztályból került ki. A korcsoport 29,1%-os munkanélküliségi rátája 3,1 százalékponttal magasabb az egy évvel korábbinál.

A 25-54 évesek, azaz az ún. legjobb munkavállalási korúak munkanélküliségi rátája 0,5 százalékponttal 9,4%-ra, az 55-64 éveseké 1,1 százalékponttal 7,5%-ra csökkent.

A munkanélküliek 46,5%-a egy éve vagy annál régebben keresett állást. A munkanélküliség átlagos időtartama 17,4 hónap volt.

A fent említett foglalkoztatási adatokra reflektálva a jegybank **a friss inflációs előrejelzésében [5] leírja**, hogy a KSH munkaerő-felmérés statisztikái szerint a nyári hónapokban **az aktivitás fokozatos növekedése mellett a foglalkoztatás is emelkedett**, vagyis amellett, hogy mind többen kerülnek a munkaerőpiacra, a foglalkoztatás is tudott növekedni. Ugyanakkor a jegybank szerint javuló munkaerő-piaci tendenciák döntően **az állami közmunkaprogramokhoz köthetőek**, miközben **a versenyszféra munkaerő iránti**

---

hét üdülés; részletek, rezsi fizetése; megfelelő étkezés; a lakás megfelelő fűtése; mosógép; színes tv; telefon; személygépkocsi.

[4] http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/mun/mun21208.pdf

[5] http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Kiadvanyok/mnbhu_inflacio_hu/mnbhu_inflation_20120927/infl_jelentes_201209_hu.pdf

kereslete változatlanul **visszafogottan alakult. Előrejelzésük szerint idén 0,2%-kal csökken a versenyszférában a foglalkoztatás**, míg jövőre maximum 0,5%-os bővülés várható.

A munkanélküliség viszont szerkezeti okokból nem tud csökkenni, így tartósan magas szinten ragad, valamint a bérfolyamatok is szerkezeti gondokat prognosztizálnak.

Az ágazat hazai programjának idősoros monitoringja

Foglalkoztatáspolitikával összefüggő és az emberek szociális helyzetét érintő intézkedések

Munkahelyvédelmi Akcióterv

A Fidesz és a Kereszténydemokrata Néppárt frakciója idén nyáron megállapodott a kormánnyal, hogy a munkahelyek megvédése és teremtése érdekében új adópolitikai eszközhöz nyúl. A foglalkoztatottsági fordulat elérésére egy világos, közérthető, jelentős adóelőnyt biztosító programot dolgozott ki a munkáltatók és a vállalkozások számára.[6]

Változások:

Számos fontos ponton változott a kormány által júliusban beterjesztett és az ősz elején elfogadott munkahelyvédelmi akcióterv, a módosulások azonban elenyésző költségvetési változást okoznak**. Az akcióterv fedezete még mindig bizonytalan**. A terv összköltsége továbbra is 300 milliárd forint.

- Az első fontos változás, hogy **a 25 év alatti munkavállalók** után fizetendő, az eredeti tervek szerint felére csökkentett szociális hozzájárulási adókedvezmény helyett ezen munkavállalók **után nem kell járulékot fizetni, két évig.** Ez az intézkedés várhatóan 5 milliárd forint körüli bevételkiesést okozhat a költségvetésnek.
- Újdonság az is, hogy a tételes kisadók esetén a **kisadózó által kibocsátott számla mégis elszámolható** a megrendelőnél költségként. Emellett a **kisvállalati adózást részvénytársaságok is választhatják** majd, valamint mindkét új adónem esetén **egyszerűsítetté válik az iparűzési adó**. A nemzetgazdasági tárca kalkulációi szerint az eva körbe tartozó adózók kétharmadának előnyös lehet valamelyik új adónem.
- A kormány elfogadta azon javaslatot is, hogy - azoknak az intézményeknek az együttműködésével, amelyek munkaerő-piaci statisztikákkal rendelkeznek - **létrehoznak egy olyan adatbázist, amelyből havi szinten kiderül a foglalkoztatottak létszámának alakulása.**

Véleményünk szerint a szociális hozzájárulási adó engedmények **célzottsága megfelelő**, jól azonosítja be a kedvezményre szorulók körét. Várhatóan azonban az intézkedés inkább az érintett emberek **munkahelymegtartást segíti majd elő**, nem pedig az új munkahelyek létrehozását. Jó bizonyíték erre a már évek óta működtettet start kedvezménykártya program, amelynek eredményeképpen nem javult számottevően a megcélzott csoportok foglalkozatási helyzete.

[6] http://www.parlament.hu/irom39/07955/07955-0024.pdf

Az akcióterv várható hatásai erősen megosztják a szakértőket. **A *GKI*[7] szerint a kormány munkahelyvédelmi akcióterve úgy rontja számottevően a költségvetés pozícióját, hogy érdemben nem járul hozzá a foglalkoztatás bővítéséhez.**

Számításaik szerint a cégeknek évente 63-65 ezer milliárd forintnyi költségük van, amiből az akciótervvel 0,5% (300 milliárd forint) takarítható meg, így különösebb hatást nem fog gyakorolni a javaslat.

Elsősorban azért nem, mert a vállalkozások jövőre telekommunikációs adót, tranzakciós adót, stb. fizetnek, miközben az idei adójóváírás-kivezetés és minimálbéremelés miatti kompenzáció is csökken. Ezek együttesen számításaik szerint 150-200 milliárd forint költségnövekedést okoznak számukra.

A kutatók ezen felül megállapítják, hogy a kedvezmények közel 1 millió 200 ezer munkavállalóra vonatkoznak és 200-210 milliárd forinttal mérsékelhetik a munkáltatók terheit. Minél több kedvezményezett munkavállalót foglalkoztatnak a cégek, annál nagyobb a nyereség. Ugyanakkor a jellemző magyar vállalati méret mellett a cégenkénti megtakarítás csekély, így érdemben ettől nem várható foglalkoztatás bővülés.

A nyár folyamán előkerült egy **nagyobb volumenű kiegészítő javaslat** is, mégpedig a leghátrányosabb helyzetű területeken **szabad vállalkozási övezetek létrehozására vonatkozóan**. Ezt az ötletet azonban egyelőre **elvetették**, de az ígéretek alapján az ősz folyamán bármikor újra előkerülhet**.**

Balog Ádám adóügyekért felelős helyettes államtitkár nyilatkozata szerint a rendszer úgy működne, hogy ha valamely külföldi vagy magyar vállalkozás a nehezebb helyzetben lévő övezetekben új munkahelyeket teremt, akkor adó- és járulékkedvezményben részesülhet, és adminisztrációs segítséghez juthat, valamint ez a forma kiválthatná az evát is.

Korábban az adóügyi tárca vezetője azt mondta, hogy első ízben kísérleti programokon tesztelnék a szabad vállalkozási zónát, és kezdetben három-négy, jellemzően az ország keleti felén elhelyezkedő régiót jelölnének ki.

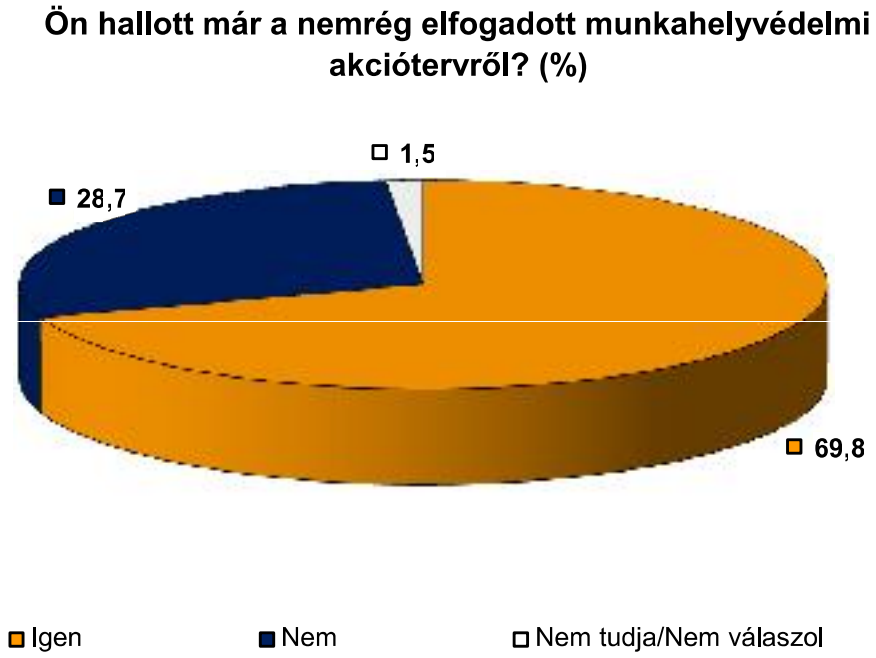
A Századvég Alapítvány telefonos kérdőíves közvélemény-kutatást végzett 2012. október 29. között, amelynek során 808 véletlenszerűen kiválasztott felnőtt korú személyt kérdezett meg CATI módszerrel. A kérdések zöme a vizsgált időszak alatt napvilágot látott, illetve elfogadott kormányzati intézkedések társadalmi megítélését vizsgálta.

Arra a kérdésekre kerestük a választ, hogy:

1. *Ön hallott már a nemrég elfogadott munkahelyvédelmi akciótervről?*

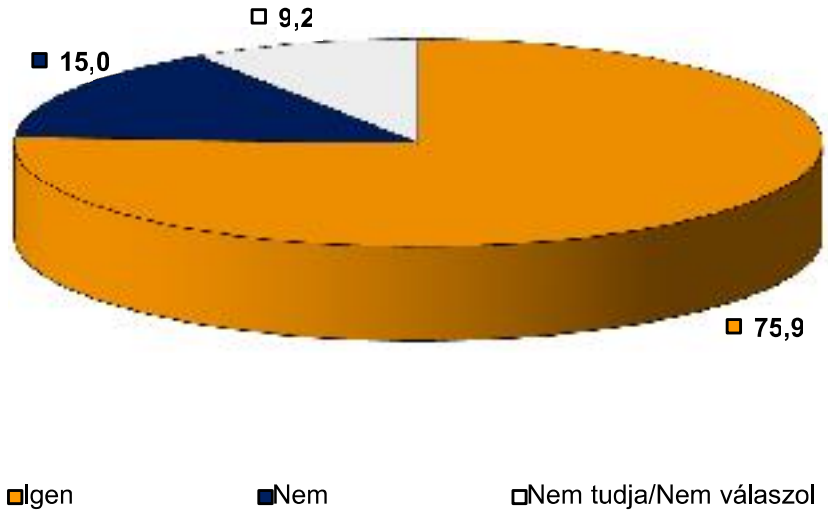
[7] http://www.gki.hu/sites/default/files/users/Petz%20Raymund/Vajudtak_a_hegyek.pdf

2. *Ön egyetért a nemrég elfogadott intézkedéscsomaggal, miszerint a kormány adó- és járulékkedvezményekkel ösztönzi a hátrányos munkaerő-piaci helyzetű emberek munkába állását?*
3. *Ön szerint a kis- és középvállalkozások több embert fognak alkalmazni az intézkedéscsomag hatására?*

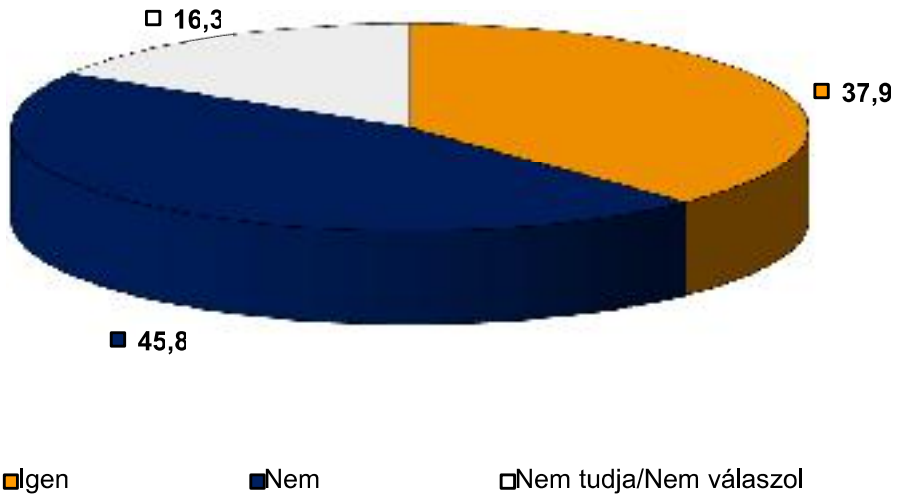
Az október 1-jén, a parlament által elfogadott munkahelyvédelmi akciótervről **a lakosság döntő többsége, mintegy 70%-a hallott már**. Az értesültség fokát tekintve differenciáló tényező volt a munkahelyi státus: **legnagyobb arányban (közel 80%-ban) a teljes munkaidőben foglalkoztatottak hallottak az intézkedésről**, míg a tanulók, háztartásbeliek és nyugdíjasok kevesebb, mint 75%-a értesült arról. Ennél is nagyobb befolyással volt a tájékozottság szintjére a megkérdezettek iskolai végzettsége: míg **a felsőfokú végzettséggel rendelkezők közel 80%-a szerzett tudomást a lépésről, addig a legfeljebb alsó fokú végzettséggel rendelkezők kevesebb mint fele** (41%-uk) hallott az intézkedéscsomagról.. Korosztályos összevetésben a munkaerőpiacon legnagyobb arányban résztvevő korosztály (a 30-60 évesek 7879%-a, szemben a nyugdíjasok és a fiatalok 63-64%-ával) értesült legnagyobb mértékben a Munkahelyvédelmi Akciótervről. Mindemellett a pártpreferencia is jelentős befolyással volt a tekintetben, hogy mennyire jutott tudomásukra a válaszadóknak az említett intézkedés. **Legtájékozottabbak e téren az LMP és a DK szavazói voltak (87, illetve 86%-ban), őket követték a Fidesz (78%), az MSZP (67%) és végül a Jobbik (65%) szimpatizánsai**.

Ön egyetért a nemrég elfogadott intézkedéscsomaggal, miszerint a kormány adó- és járulékkedvezményekkel ösztönzi a hátrányos munkaerőpiaci helyzetű emberek munkába állását? (%)

A munkahelyvédelmi akciótervvel életbelépő adó- és járulékcsökkentéssel **a megkérdezettek több mint háromnegyede (76%-a) egyetért, és csupán 15% nem helyesli az intézkedést**. A lépéssel általában azok nem értettek teljes mértékben egyet, akik nem tartoznak a támogatott csoportokba, illetve esetleg konkurenciát látnak az így foglalkoztatásba bevontakkal. Ennek megfelelően **a teljes munkaidőben foglalkoztatottak, illetve a szakmunkás végzettségűek átlagosnál alacsonyabb, 71, illetve 69%-os arányban támogatják az intézkedést,** míg pl. a háztartásbeliek 89, illetve a felsőfokú végzettséggel rendelkezők 78%-áról mondható el ugyanez. Figyelemre méltó összefüggés fedezhető fel a megkérdezettek lakóhelye és a kérdésről alkotott véleménye között: míg **a vidéki városok és falvak lakóinak 76-79%-a helyeselte a kormányzati lépést,** addig **a fővárosi lakosok csaknem 10 százalékponttal kisebb arányban**, mintegy 68%-uk értett egyet azzal. Az ideológiai önbesorolás is befolyással volt a kérdésről alkotott vélemények kialakításában. Ám annak ellenére, hogy annak célja a hagyományosan baloldali értékrendbe illeszkedik (hátrányos munkaerő-piaci helyzetűek támogatása), a baloldali válaszadók jóval kisebb arányban értettek egyet ezzel a lépéssel: **a baloldaliak 71%-a, míg a jobboldali önbesorolásúak 83%-a helyeselte azt**. A párthovatartozás szintén erősen befolyásolta a megkérdezetteket a témában: **legnagyobb arányban a kormánypárti szavazók (87%) értettek egyet** a célzott adócsökkentési programmal, **ám az a szocialista párt szavazói körében is átlagon felüli népszerűséggel bírt, 82%**-uk támogatta a lépést. Őket követték a Jobbik szavazói (81%), majd az LMP (72%) és végül a DK szimpatizánsai (69%).

Ön szerint a kis- és középvállalkozások több embert fognak alkalmazni az intézkedéscsomag hatására? (%)

Ezzel a kérdéssel kapcsolatban arra a megállapításra jutottunk, hogy a közelmúlt intézkedései közül **ennek a kedvezménynek a pozitív hatásában voltak a legbizonytalanabbak a válaszadók**. A megkérdezettek kevesebb, mint fele szerint nem lesz munkahelybővülés a szférában, míg csupán 38%-uk szerint igen. Leginkább a tanulók és a részmunkaidőben dolgozók gondolták úgy (közel 50%-uk), hogy pozitívan hathat a KKV-k munkahelybővítésére az akcióterv, míg a teljes munkaidőben dolgozók, háztartásbeliek és segélyből élők több mint fele szerint nem lesz bővülés. Minél iskolázottabb volt a válaszadó, annál inkább elutasította, hogy várható munkahelyteremtés a jövőben. Ezen felül a válaszokból az is megállapítható, hogy a jobb anyagi helyzetben élők közül szignifikánsan többen vélték úgy, hogy lesz javulás az intézkedéscsomag révén. A pártokhoz és a politikához való hozzáállás alapján **a baloldaliak csupán 23%-a, a középen állók 43%-a, míg a jobboldali beállítottságúak fele szerint várható munkahelytermés az akcióterv eredményeképpen**. A Fidesz szavazók több mint fele szerint javulnak majd a foglalkozatási mutatók, ugyanakkor a DK és a KDNP szavazók 3/4-e szerint nem.

Lakhatási támogatás

A szeptember közepén elfogadott kormányrendelet szerint **18 hónapon át lakhatási hozzájárulást kaphatnak azok az álláskeresők, akik lakhelyüktől 100 kilométernél messzebb munkát vállalnak**.[8] Czomba Sándor a kormány döntését a Magyarországon rendkívül alacsony munkaerő mobilitással indokolta. Véleménye szerint, ha az embereknek a

[8] http://m.portfolio.hu/gazdasag/munkaugy/lakhatasi_tamogatassal_osztonozne_a_kormany_a_mobilizaciot.171484.html

megkeresett jövedelmük döntő részét lakhatásra kell felhasználniuk, akkor a foglalkoztatási helyzet javulásában nem érhető el jelentős javulás. Az államtitkár azt is hangsúlyozta, hogy a kormány nyitott arra, hogy az elérhető költségvetési keretet az igényekhez igazodva bővítse.

Az **október 1-től hatályos** rendelet szerint **azok kaphatnak** lakhatási **támogatást,** akiket a munkaügyi kirendeltségek **legalább három hónapja álláskeresőként tartanak nyilván**, azonban a **pályakezdőknél és a csoportos létszámleépítésben érintetteknél ezt a feltételt nem vizsgálják.**

A lakhatási támogatás 18 hónapig adható, összege fix, amely 6 havonta változik. A támogatás akkor kapható, ha a lakóhely és a munkavégzés helye legalább 100 kilométerre van egymástól, illetve, ha a távolság ennél kevesebb, de a tömegközlekedéssel történő utazás ideje naponta a 6 órát meghaladja.

A havi támogatás **maximuma a mindenkori bruttó minimálbér összegével egyezik meg**, azaz jelenleg 93 000 forint. Ennek 60%-át (55 800 forintot) lehet bérleti díjra, 40%-át (37 200 forint) közüzemi díjakra költeni. Az első fél évben fizetik a lakás bérleti díját és a közüzemi díjakat (víz, csatorna, áram, fűtés), a második félévben kizárólag a bérleti díjat, a harmadik félévben pedig már csak a közüzemi díjakat állja az állam. **Ha letelik a 18 hónap, akkor 36 hónapot kell várni, mire újra igényelhetővé válik a támogatás**. Azonban ha a támogatásban részesülő elveszíti az állását, de 30 napon belül új állást talál, akkor folyamatosan kapja tovább a már megítélt juttatást.

A lakhatási támogatáshoz **legalább hat hónapra szóló, heti 20 órát elérő munkaviszonyt, vagy közalkalmazotti jogviszonyt kell igazolnia a kérelmezőnek**. A támogatás megállapítását a munkába lépés előtt kell kérni. További feltétel, hogy az igénylő bruttó havi jövedelme nem haladhatja meg a minimálbér háromszorosát.

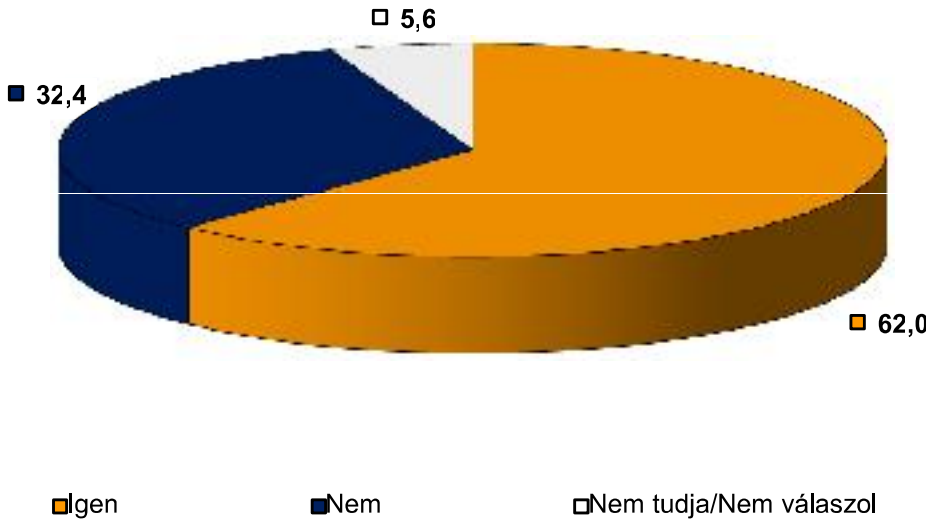
Az NGM számítási szerint a járulékkedvezmények 50-60 ezer ember munkahelyhez jutását segíthetik elő.

Véleményünk szerint a támogatás mindenképpen pozitív fejleménynek tekinthető, mivel a magyar mobilitási kedv régóta az egyik legrosszabb a régióban. A magyar emberek nem szeretnek lakást bérelni, az állami bérlakásszektor szerepe elenyésző, azaz a lakásviszonyok nem segítik elő a munkahely és az otthon közötti ingázás felpezsdülését. Problémát okozhat azonban, hogy az érintettek számára túlságosan bonyolultnak tűnhet a jogszabály, ráadásul a szükséges igazolások megszerzésekor is problémákba ütközhetnek.

Artner Annamária, az MTA Közgazdaság- és Regionális Tudomány Kutatóközpont Világgazdasági Intézetének tudományos főmunkatársa szerint fontos kérdés, hogy a hosszabb ideje munka nélkül lévők el tudnak-e igazodni ebben a rendszerben, és hogy a leendő munkáltató érdekelt lesz-e abban, hogy ennek a lebonyolításához segítséget

nyújtson.[9] Szerinte az lenne a legjobb, ha az állam nem privát albérleteket finanszírozna, hanem valamilyen szinten visszatérnének a munkásszállások rendszeréhez, persze kulturált formában. Az állam üzemeltethetné ezeket az ingatlanokat, így a lakbér – ami nem piaci, hanem tartósan kedvezményes lenne – a költségvetésbe folyna be, és nem magánemberekhez. Artner Annamária nyilatkozatában azt is kijelentette, hogy elsősorban a helyi termelési, közösségi formák létrehozását támogatná, és nem a távoli munkavégzést.

A lakóhelyüktől távol újonnan munkát vállalók lakhatási támogatásban fognak részesülni. Ön szerint ez az intézkedés emelheti a foglalkoztatottak számát? (%)

A lakhatási támogatással kapcsolatban leginkább arra voltunk kíváncsiak, hogy az intézkedés emelheti-e a foglalkoztatottak számát. Arra az eredményre jutottunk, hogy **a megkérdezettek közel 2/3-a szerint növekedhet a foglalkoztatás a támogatás eredményeképpen.** A válaszadók családi állapotát tekintve nagy különbségek mutatkoztak, mivel a hajadon/nőtlen és özvegy válaszadók közel 3/4-e szerint pozitív hatása lesz az új támogatási formának, míg az elvált és házas megkérdezettek csak kicsivel több mint fele gondolta így. Munkahelyi státusz alapján, a tanulók több mint 90%-a szerint javulhatnak a foglalkoztatási mutatók, ezzel szemben a leginkább érintettek, azaz a munkanélküliek kevesebb, mint fele gondolta így. A kor emelkedésével párhuzamosan csökkent azoknak a száma, akik szerint pozitív irányba mutat a program (18-39 évesek 80%-a, míg 60 éves és annál idősebbek 50%-a vélte így). Általánosságban az is kijelenthető, hogy a rosszabb anyagi helyzetben lévők kevésbé gondolják úgy, hogy javulhat a helyzet a lakhatási támogatás hatására. Párthovatartozás szerint a **Fidesz-KDNP támogatóinak 3/4-e szerint jó irányba**

[9] http://hvg.hu/gazdasag/20120816_Felrelohet_a_kormany_rendelet_munkanelkul

mutat a lakhatási kedvezmény, míg a többi párttal szimpatizálók mindössze 60%-a gondolta így (kivétel a DK-t támogatók, akiknek 48%-a értett egyet annak foglalkoztatást emelő hatásával).

Családokat érintő változások

A családtámogatási rendszer hatása a jövedelmek alakulására

A NAV adatai alapján a ***penzcentrum.hu*** **kimutatást végzett** arról, hogy kik és milyen összegben tudták igénybe venni a családi adótámogatást 2011-ben. **Számításaik szerint a 100 legmagasabb összevont jövedelmet bevalló adózó összesen 132 millió forint családi kedvezményt vett igénybe 2011-ben, mindeközben az alacsonyabb keresetű gyermekes munkavállalók összesen 112 milliárd forintot hagytak a költségvetésben**. A NAV adatai alapján az adózók átlagosan havi bruttó 159 ezer forintot kerestek, amely elég volt ahhoz, hogy két gyermek esetén teljes egészében ki lehessen használni a havi 20 ezer forintnyi adókedvezményt.

Azok az adózók nem tudták az egész kedvezményt kihasználni, akik átlagosan havi bruttó 90 ezer forintnál kevesebb jövedelemmel rendelkeztek. A különböző kereseti csoportot és gyermekszámot figyelembe véve a legnagyobb anomáliák a három-, illetve többgyermekeseknél jelentkeztek.

A fenti adatok alapján nem meglepő, hogy **több ellenzéki párt, valamint a KDNP is javasolta a kormánynak a kedvezmények körének kiszélesítését azok számára, akik eddig kiszorultak a jogosultság egyenlő mértékű kihasználásából.**

Erre a kezdeményezésre reagálva, **Matolcsy György miniszter úr kifejtette, hogy az egyéni járulékok terhére biztosítandó bármilyen kedvezmény bevezetése további** - nagyrészt a jövőben jelentkező -, **súlyos problémákat vetne fel**. A családi adókedvezmény KDNP által javasolt kiterjesztése a jelenlegi számítások szerint mintegy **48 milliárd forintjába kerülne a költségvetésnek.**

Gázártámogatás

2012. szeptember 1-jén lépnek hatályba azok a rendelkezések, melynek hatására jelentősen **egyszerűbbé válik a támogatás rendszere**, mégpedig a Magyary Zoltán Közigazgatás fejlesztési Program Egyszerűsítési Programjának köszönhetően.[10]

[10] http://mno.hu/belfold/szeptember-30ig-igenyelheto-a-gazartamogatas-877389

A nagycsaládos gázárkedvezmény lényege, hogy az erre jogosultak a jogosultsági feltételekkel nem rendelkező más fogyasztókhoz képest nagyobb földgázmennyiséget vásárolhatnak egyetemes szolgáltatási áron. Ez a lehetőség mintegy 320 ezer főt érint.

A rendelkezés értelmében szeptembertől **nemcsak az a fogyasztó lesz jogosult a kedvezményre, aki családi pótlékban részesül és egyúttal egyetemes szolgáltatási szerződést kötött, hanem az is, aki a családi pótlékban részesülő személlyel egy háztartásban él és az egyetemes szolgáltatási szerződést maga kötötte**.

A kedvezmény a módosítások révén a jövőben **határozatlan időre jár**, és **már nem írja elő a kérelem évenkénti benyújtását**. A Magyar Államkincstár Igazgatósága viszont köteles évenként ellenőrizni a nyilvántartásában szereplők jogosultságát. A módosítás nyomán 2013 januárjától a kérelem az év során bármikor benyújtható lesz. Ezzel szemben a hatályos szabályok ezt csak az év meghatározott szakaszában tették lehetővé. Az idei, átmeneti évben a fogyasztók szeptemberben nyújthatják be a kérelmet. **A jövő évtől egyszerűsödik a benyújtandó igénylőlap tartalma is**. A módosítás szerint a továbbiakban jogosultanként elegendő lesz egyetlen igénylőlapot kitölteni azoknak, akik több gázmérővel rendelkeznek, és ezért az igénylőlapot eddig mérőóránként kellett benyújtaniuk. Egy pontosított előírás szerint a kedvezmény visszamenőlegesen legfeljebb 2 hónapra vehető igénybe.

A fent felsorolt intézkedéseken felül **a közelmúltban felmerült a nagycsaládos kártya általános érvényű bevezetésének ötlete** is. Az elképzelést a kőbányán már működő Nagycsaládos Kártyáról mintáznák, amely elsősorban kulturális és sport rendezvényekre vonatkozik. A Szociális, Család- és Ifjúságügyért Felelős Államtitkárság egyik fő társadalmi partnere, a Nagycsaládosok Országos Egyesülete már nyújt néhány ilyen típusú kedvezményt, azonban ezeket csak a tagjaik vehetik igénybe.

Az ötlet a nyár végén vetődött fel, azóta azonban nem történt semmi érdemi változás az ügyben.

Otthonteremtés[11]

A gazdasági világválság következtében teljes mértékben átrendeződött mind a hazai, mind pedig a nemzetközi hitelpiac. A bizalom általános meggyengülése és a likviditási problémák miatt az újonnan bevezetésre kerülő konstrukciók minden kockázatot az ügyfélre hárítanak, miközben a kamatot a mindenkori jegybanki alapkamathoz rögzítik. A változásokból adódóan jelentősen visszaesett az otthonteremtéssel kapcsolatos hitelfelvételi kedv. A pangó hitel- és ingatlanpiac élénkítésének érdekében a közelmúltban több rendeletet módosított a kormány az otthonteremtéssel kapcsolatban.

[11] Részben a Minisztériumtól kapott információk és anyagok alapján.

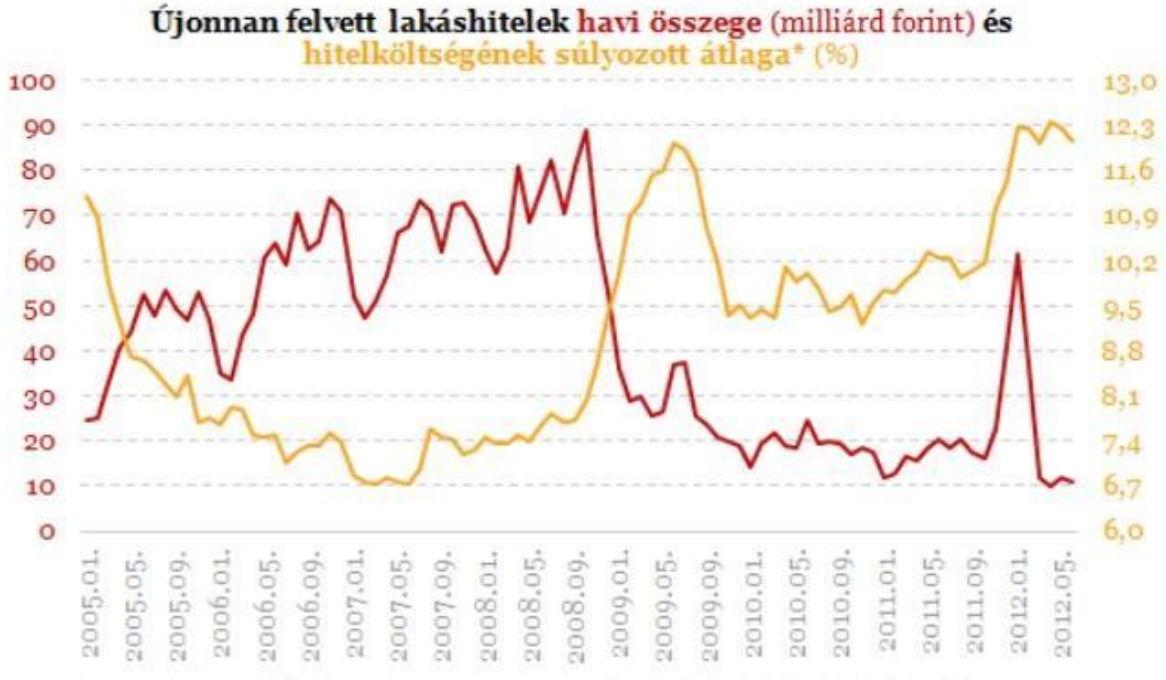
Állami kamattámogatás

A konstrukciót **jelenleg csak három bank kínálja** (FHB, K&H, OTP), várhatóan azonban a közeljövőben további hitelintézetek csatlakozhatnak a programhoz.[12]

Az új támogatás abban különbözik a 2012. január elsejével elindított vissza nem térítendő lakásépítési támogatástól, hogy **új lakás vásárlásához, építéséhez, használt lakás vásárlásához, valamint korszerűsítéshez is igénybe lehet venni**. Újdonság, hogy a fizetési nehézségekkel szembesülő **devizahiteleseknek is segítséget nyújtanak**, mivel a támogatás igénybe vehető késedelmes jelzáloghitellel vagy felmondott kölcsönnel terhelt lakóingatlan megvásárlására, lakóingatlan fedezetű késedelmes deviza jelzáloghitel kiváltására, valamint akkor is, ha a devizakölcsönét késedelmesen fizető adós lakását kisebbre cserélné.

Új kamattámogatott kölcsön esetén **az ügyfél a támogatás százalékpontos mértékével alacsonyabb kamatozás szerint törleszt öt éven keresztül**, majd öt év után megszűnik a támogatás. A jogszabály korlátozza a bankok által alkalmazott kamatot. Kizárólag olyan ügyleti kamatot számíthatnak fel a bankok, amely legalább egy évig állandó, mértéke pedig nem haladja meg az ÁKK által a megelőző három hónapban közzétett 1 vagy 5 éves aukciós (ennek hiányában referencia) átlaghozamok 130%-ának 3 százalékponttal növelt értékét.

Új lakás vásárlására vagy építésére legfeljebb 10 millió forint összegű támogatott lakáskölcsön igényelhető, ha az ingatlan értéke nem haladja meg a 30 millió forintot, míg lakáskorszerűsítésre és használt lakás vásárlására 6 millió forintot kaphat az ügyfél, amely legfeljebb 15 millió forintos vételár, illetve bekerülési költség esetén vehető igénybe.

Forrás: MNB, Portfólió [13]

[12] http://hvg.hu/gazdasag/20120809_kamattamogatas_kh_hitelek

Vissza nem térítendő támogatás

A hitelintézeteknél év eleje óta igényelhető, a vissza nem térítendő támogatásként működő (és hiteltől függetlenül is igényelhető) szocpol**. Mindezidáig nem tapasztalható érdemi kereslet a támogatásra, mivel a jogszabály túl szigorúra sikeredett**. A szocpol egy összegben kerül folyósításra, bírálatáért a hitelintézet a támogatás legfeljebb 1,5%-ának megfelelő (max. 30 ezer forint) díjat számíthat fel.

Új konstrukció a fiatalok otthonteremtési támogatása, mely abban tér el a szocpol támogatástól, **hogy bővítésre és nagyobb lakásra történő cserére is felvehető, továbbá a támogatás a vételár 70%-áig terjedhet.**

Az állami kamattámogatás és a vissza nem térítendő lakásépítési támogatás együttesen is igénybe vehető a banknál, viszont egy személy egy évben csak egyszer juthat lakástakarékpénztári állami támogatáshoz, függetlenül attól, hogy egy vagy több pénztárnál van szerződése. Hasonlóan egy épületre csak egy szerződés alapján jár támogatás.

A lakáscélú állami támogatásokról szóló kormányrendelet módosítása szerint, **aki szocpol támogatást vett igénybe, annak 10 évre, míg a fiatalok otthonteremtési támogatása esetén 5 évre kell az állam javára jelzálogjogot bejegyezni**. A módosítás részletesen meghatározza, hogy milyen módon kell visszafizetni a szocpolt a kincstár számára, ha 10, illetve 5 éven belül a lakást lebontják, eladják, harmadik személynek átengedik, illetve nem lakás céljára hasznosítják.

Az előzetes kalkulációk szerint a két programot 2012-ben várhatóan mintegy 7-9 ezer család veheti majd igénybe és a két intézkedés 6,2 milliárd forintba kerül a büdzsének.

<u>Várható hatások</u>

Az **OTP Bank** vezérigazgató-helyettese arra számít, hogy az új kamattámogatási forma fellendítheti a hosszú ideje pangó lakáspiacot, mivel az államilag támogatott hitelkonstrukció segíthet a bizalmi légkör újraélesztésében.

A **K&H** szerint a lakáshitel piac 2012-2013-ban az új kihelyezések esetében akár 10%-kal is élénkülhet a hitelkonstrukció megjelenésének köszönhetően. Szerintük az ötéves támogatott időszak már elegendő idő lehet ahhoz, hogy olyan kiszámítható gazdasági környezetben fejeződjön be a támogatás, amikor az ügyfeleknek már nem kell tartaniuk a magas kamatoktól, így a támogatás megszűnése után sem okozhat gondot a törlesztő részletek fizetése.

---

[13] Forrás: MNB, Portfólió(http://www.portfolio.hu/vallalatok/szocpol_utan_itt_a_kamattamogatas_lassuk_mit_tudnak.171339.html)

Véleményünk szerint **az új támogatott hitel sokkal szélesebb kört érhet el**, mivel a 35 év felettiek és akár az egyedülállók számára is elérhető, másrészt használt lakás vásárlására vagy problémás jelzáloghiteles ingatlanok megvásárlására, illetve korszerűsítésre is jár, valamint azok is igényelhetik, akiknek van másik ingatlantulajdonuk. **Várhatóan azonban a pályakezdő fiatalok és kisgyermekes családok köre teszi majd ki a támogatottak nagy részét**.

Szociálisan nehéz helyzetbe kerülők életét befolyásoló intézkedések

Szociális földprogram

A szociális földprogram, amely kiemelt szerepet lát el a helyi munkanélküliség kezelésében, a foglalkoztatás elősegítésében, különösen a hátrányokkal sújtott társadalmi csoportok esetében, valamint a feketegazdaság visszaszorításában, számos új elemmel bővült a nyár folyamán. A munkahelyteremtésen felül a program kiemelt szerepet vállal a környezeti fenntarthatóság elősegítésében is.

A pályázatban önálló **alprojekt**ként jelenik meg a **közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó szociális földprogram**, amelynek célja a nyilvántartott álláskeresők, elsősorban a foglalkoztatást helyettesítő támogatásban résztvevők munkavállalásának elősegítése a közfoglalkoztatásban.[14]

Újdonság az is, hogy az eszközbeszerzés- és fejlesztési projektben a nyertes pályázók mezőgazdasági termékfeldolgozást és értékesítést szolgáló eszközök beszerzéséhez is kérhetnek támogatást.

A pályázatok támogatására rendelkezésre álló keretösszeg 170,5 millió Ft, amelyből a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet (NFA) több mint 132 hektár termőföldet ad át az önkormányzatok számára, ingyenesen.

Önkormányzati kölcsön

A közelmúltban napvilágra került egy olyan jogszabálytervezet is, mely szerint egyes önkormányzati segélyek − gyermekvédelmi, temetési, átmeneti − lényegében kölcsön formájában kerülnének kifizetésre. A kölcsönt azok vehetnék igénybe, akik nem várt

[14] http://www.emet.gov.hu/_userfiles/felhivasok/SZOC_FP/SZOC_FP_12/palyazati_kiiras_szoc_fp_12_2%20%284%29.pdf

többletkiadás miatt kerülnek nehéz helyzetbe, de később képesek lehetnek a kapott összeg visszafizetésére.[15]

Véleményünk szerint ez egy **meglehetősen rossz irányba mutató kezdeményezés**, mivel már az amúgy is kilátástalan helyzetbe kerülőket sodorja még rosszabb helyzetbe. Feltehetőleg ugyanis igen kevés olyan rászoruló van, aki belátható időn belül képes lehet a kihelyezett pénz visszafizetésére.

Nemzeti Eszközkelő Társaság

A NET 2012-re 8000 ezer lakás megvásárlását tervezte, amelyből **július 25-éig nyolc darab ingatlant vásárolt fel**, 27 millió Ft értékben. A megvásárolt néhány lakás az ország keleti régiójában helyezkedik el, budapesti ingatlant a hitelezők nem ajánlottak fel.[16]

Több, már kifutott és még folyamatban lévő kezdeményezéshez hasonlóan **a rossz teljesítmény legfőbb oka a szigorú feltételekben keresendő**. Az egyik legszigorúbbnak tűnő követelmény, mely szerint csak azok vehetik igénybe az Eszközkezelőt, akik az ingatlan forgalmi értékéhez képest 25-80%-os összegű hitelt vettek fel (pedig a deviza lakáshitelek több, mit felénél nagyobb a hiteltartozás összege, mint a lakás értéke).

Ősztől azonban várhatóan ezres nagyságrendben vásárolja az ingatlanokat a Nemzeti Eszközkezelő, miután **a közelmúlt jogszabályváltozásai alapján a jogosultak köre jelentősen bővült.**

A megváltozott jogi környezet alapján júniustól kibővült a jogosultak köre: **már nem feltétel a kényszerértékesítésre jelölés, sem a két, családi pótlékra jogosító gyermek nevelése**. Így az egy gyermeket nevelők is jogosultak lehetnek.

Az új szabályok szerint a NET programjára az a hiteladós vagy a vele egy háztartásban élő házastárs/élettárs lehet jogosult, aki egy gyermek nevelése mellett vagy lakásfenntartási támogatást vagy rendszeres szociális segélyt vagy pedig foglalkoztatást helyettesítő támogatás kap. Ezen felül az a kérelmező is jogosulttá vált, aki a jegyző által megállapított ápolási díjban részesül.

Szociális lakópark

A kormány egy éve nyilvánította nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű üggyé a bedőlt devizahitelesek megsegítését célzó ócsai szociális lakópark építést. Az akkori tervek

[15] http://www.napi.hu/magyar_gazdasag/igy_sporolna_a_kormany_segely_helyett_kolcsont_kapnanak_a_raszorulok.532671.html

[16] http://hvg.hu/gazdasag/20120809_net_hitelesek

szerint tavaszra készült volna el az eredetileg 500 házra tervezett projekt. Azóta viszont **jelentős mértékben megcsúszott a tender.**[17]

A Belügyminisztérium a késés indokaként azt nyilatkozta, hogy **a fő problémát az okozta**, hogy az eredeti elképzelések szerint a tervezést és kivitelezést együtt, egy közbeszerzési eljárásban versenyeztették volna, azonban **a kormány időközbeni döntése szerint a beruházást közfoglalkoztatás keretében kell megvalósítani, ami miatt kettévált a tervezés és kivitelezés közbeszerzési eljárása.**

A kivitelezés során is történtek változások. A kormány többször hangoztatta, hogy a családoknak alacsony rezsijű házakat építenének, azóta viszont már kiderült, hogy a passzív házhoz hasonló energiahatékonyságú épületek építése túl sokba kerülne, így **végül a "B" energetikai besorolású épületek mellett döntöttek**. Jelenleg úgy néz ki, hogy legkorábban novemberre készülhetnek el a lakóházak, de 2013 előtt szinte biztos, hogy nem lesz költözés.

Nyugdíj ügyek

A kormány, a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló törvény alapján, **2012. november 1-től, 2012. január 1-jére visszamenőleges hatállyal 1,6%-kal emeli a nyugellátásokat és más ellátásokat**.[18]

Az intézkedés annak köszönhető, hogy **az infláció mértéke az év elején kalkulálthoz képest lényegesen rosszabbul alakult**. A KSH jelentése szerint szeptemberben a fogyasztói árak 6,6 %-kal voltak magasabbak, mint egy évvel korábban és ugyanekkora emelkedést mutat a nyugdíjas háztartások sajátos fogyasztási szokásai alapján összeállított nyugdíjas fogyasztói árindex. Az év hátralévő hónapjaiban ráadásul - a tervezett adóemelések miatt - tovább gyorsulhat az infláció, így azt semmiképp sem ellentételezi az év eleji 4,2%-os nyugdíjemelés.

Megváltozott munkaképességűek

A megváltozott munkaképességűeket tekintve számos kritika fogalmazódott meg, amely tovább mélyítette a már így is elég kiélezett a viszonyt a rokkantak és a kormány között.

A nyár folyamán több sajtóorgánumban is arról lehetett értesülni, hogy **azok, akik átmentek a kötelező felülvizsgálaton, azaz továbbra is távol maradnak a munka világától, nem kapják meg időben a járandóságukat, mégpedig a KENYSZI felállításnak csúszása miatt**. A Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal az őt ért vádakra azt nyilatkozta, hogy **a rendszerben maradók meg fogják kapni a juttatásukat, míg az új kérelmezők a felülvizsgálatot követően**

[17] http://index.hu/belfold/2012/10/12/elkezdik_epiteni_az_ocsai_telepet/

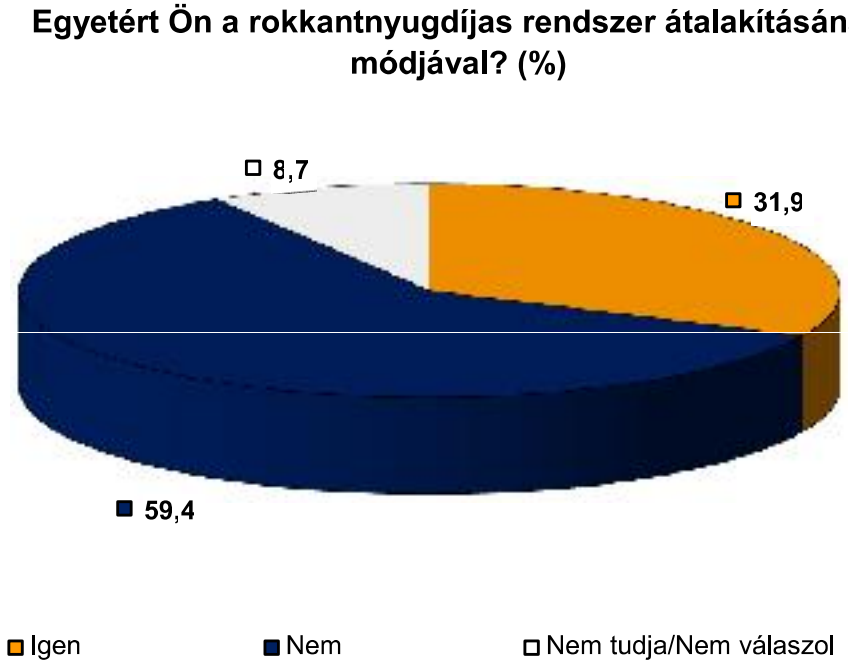
[18] http://www.kozlonyok.hu/nkonline/index.php?menuindex=200&pageindex=kozltart&ev=2012&szam=134

előlegben részesülhetnek, így a rászorultak még egy esetleges késedelem esetén sem maradnak ellátás nélkül.

A fentebb említett kiélezett viszonyról tesz tanúbizonyságot, hogy **Szabó Máté ombudsman július végén kezdeményezte az Alkotmánybíróságnál a megváltozott munkaképességű emberek ellátásáról szóló törvény egyes rendelkezéseinek felülvizsgálatát**, mert szerinte a rokkantsági ellátórendszer 2012-es átalakítása során nem biztosították a szerzett jogok fenntartásába vetett bizalom védelmét, továbbá az alacsony összegű ellátás melletti munkavállalás lehetőségének korlátozása folytán sérül az esélyegyenlőség elve.

Ezen felül **a felülvizsgálatoknál tapasztalt visszaélések és a juttatások drasztikus csökkentése miatt szeptemberben a Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (MEOSZ) tiltakozást szervezett a Kossuth térre**. Álláspontjuk szerint a korábbi években átlagosan 1%-nál, most pedig ennek több mint a tízszeresénél, 12%-nál mondták ki, hogy állapotuk javulása miatt már nem jogosultak semmilyen ellátásra. Mindemellett a rehabilitációra javasoltak aránya is megduplázódott.

A korengedményes nyugdíjasok pedig a rendszerben történt átalakulások miatt petíciót nyújtottak be az Európai Parlament felé.

Mivel még mindig aktuális és erős érzelmeket kiváltó témának számít, ezért **újra megvizsgáltuk a rokkantnyugdíjas rendszer átalakításának társadalmi megítélésé**t. A válaszok alapján **a lakosság nagy része nincs megelégedve a kormány által választott módszerrel, közel 60 %-uk szerint nem volt megfelelő az átalakítás módja.** Ennél a kérdésnél is leginkább a munkahelyi és anyagi státusz, valamint a politikai beállítottság

szerint tapasztaltunk szélső értékeket. A teljes állásban dolgozók és a segélyen élők értettek leginkább egyet a választott technikával (1/3-uk), ellenben a nyugdíjasok és a háztartásbeliek közel 2/3-a kedvezőtlennek vélte az események alakulását. A válaszok alapján az is elmondható, hogy minél jobb anyagi helyzetben volt a megkérdezett, annál pozitívabban ítélte meg az intézkedést. Nem meglepő módon, **leginkább a baloldali szavazók válaszoltak nemmel a fenti kérdésre** (3/4-ük), de **a jobboldallal szimpatizálóknak is csak 43%-a értett egyet a választott technikával**. Párthovatartozás szerint a DK és az LMP szavazói ítélték meg a legnegatívabban az intézkedést, 3/4-ük szerint rossz módszert választott a kormány, míg a Fidesz és a KDNP támogatói 50%-a szerint kedvező és szintén 50%-uk szerint kedvezőtlen irányú volt a változás.

Özvegyi nyugdíj

A szeptember 1-jét megelőző szabályozás szerint a rehabilitációs, illetve rokkantsági ellátásban részesülők az özvegyi nyugdíjban az elhunyt hozzátartozó keresetének a 60, míg az öregségi nyugdíjra jogosultak a 30%-át kapták meg.

Az Országgyűlés egy júliusban elfogadott törvényben rendelkezett arról, hogy **aki a tavalyi év végén házastársa jogán özvegyi nyugdíjban, valamint rendszeres szociális járadékban részesült, és most rokkantsági vagy rehabilitációs ellátást kap, annak özvegyi nyugdíját szeptember 1-jétől a felére csökkentik**, az összegtől függetlenül. Ez pedig sok esetben, az így is alacsony rokkantnyugdíjak miatt akár 50%-os pénzvesztést is okozhatott volna az érintetteknek.[19]

Azonban a minisztérium kezelte a problémát, így **szeptembertől nem csökken a felére az özvegyi nyugdíj**. Lázár János, a Miniszterelnökséget vezető államtitkár nyilatkozata alapján **a minisztériumban és a nyugdíjbiztosítónál is belső vizsgálatot rendeltek el a személyi felelősség megállapítására**. Balog Zoltán emberi erőforrás miniszter pedig azt ígérte, hogy minden érintettnek bocsánatkérő levelet küld.

Strukturális reform[20]

2012. július 16-án elfogadott nyugdíjrendszerrel kapcsolatos törvénymódosítás szerint **egyelőre nem változik a nyugdíjrendszer**. A minisztérium szerint azért nem indokolt a sürgős változtatás, mert a **Nyugdíjbiztosítási Alap egyensúlya biztosított**.

A mostani gazdasági, társadalmi helyzetben a jelenlegi nyugdíjrendszer fenntartása látszik reálisnak - nyilatkozta **Asztalosné Zupcsán Erika**, az EMMI szociálpolitikáért felelős helyettes

[19] http://m.portfolio.hu/vallalatok/nyugdijrendszer/hamarosan_hivatalos_nem_csokkenhet_az_ozvegyi_nyugdij.173178.html

[20] Minisztériumtól kapott információk alapján

államtitkára. Szerinte **bizonyos korrekciókkal 2025-ig fenntartható a jelenlegi szinten a nyugdíjrendszer**.

A helyettes államtitkár szerint **azért nem vezetik be az egyéni számlákat, mert a svéd modell hátránya, hogy ha a munkáltató nem fizeti meg a járulékot, akkor a munkavállalót hátrány érheti,** mivel a tényleges befizetések alapján fogják megállapítani a nyugdíját. A mostani rendszerben viszont csak az számít, hogy a dolgozónak legyen elegendő szolgálati ideje és legyen járulékalapja.

A fenti közleménnyel szemben október 12-én Giró-Szász András kormányszóvivő arról beszélt, hogy a kormány továbbra sem tett le az egyéni nyugdíjszámlák kialakításáról, az érintett tárcák vizsgálják a különböző modelleket.

A **Világbank** a Társadalomkutatási Intézettel (**Tárki**) egy tanulmánykötet jelentetett meg, melynek kapcsán szeptemberben egy konferenciát is tartottak[21]. Többek között **arra keresték a választ, hogy alkalmas-e Magyarország arra, hogy bevezesse az úgynevezett egyéni számlás öregségi nyugdíjrendszert, valamint az NDC működésének eddigi tapasztalatait vitatták meg.**

A konferencia résztvevői szerint az NDC rendszer alkalmazásának hét legfontosabb tanulsága a következő:

1. az NDC-rendszer jól működik, mint ahogy a jelenlegi válságban az Olaszországban, Lettországban, Lengyelországban és Svédországban tapasztaltak is mutatják, bár a rendszeren még lehet javítani

2. a jövőbeli problémák elkerülése érdekében az azonnali átállás javasolt (a két véglet Lettország és Olaszország volt - előbbi azonnal, teljes mértékben átállt az NDC-rendszerre, míg Olaszország a legelnyújtottabb fokozatossággal, ami 2011-ben az eurózóna válsága miatt keményen visszaütött)

3. az átállás költségeit és azok finanszírozását az átmeneti időszakban világosan meg kell határozni - különben később visszaüthet ennek elodázása

4. a fizetőképesség garantálása érdekében átlátható stabilizációs mechanizmust kell felállítani

5. az átmeneti sokkok csökkentése és a likviditás biztosítása érdekében szükséges egy tartalékalap létrehozása

6. a hosszabb várható élettartam kockázatmegosztásának átlátható mechanizmusát ki kell alakítani - ki kell dolgozni azt a statisztikai modellt, amelyik kezelni tudja az egyre növekvő, nyugdíjazáskor várható élettartamot. (A tanulmány szerint sok országban a

[21] http://www.tarki.hu/hu/news/2012/kitekint/20120919_nyugdij_HU.pdf, http://www.napi.hu/magyar_gazdasag/nyugdijak_veszelyben_ezek_a_legnagyobb_kockazatok.531550.html

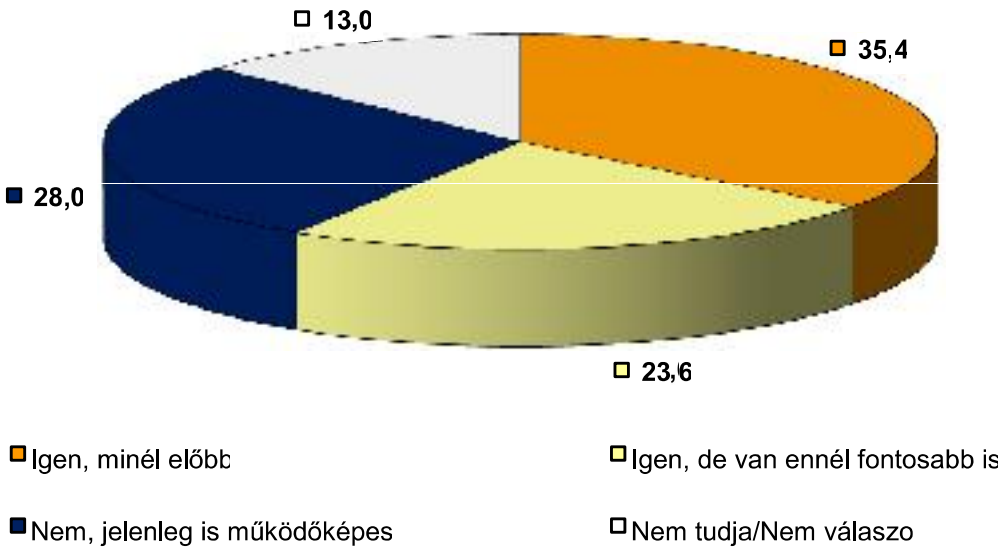
halálozási arányt alábecsülik, miközben főleg a fejlett országokban a nyugdíjkor várható élettartam rohamosan nő.)

7. a nemek közötti különbségeket az NDC még nem kezeli, ezért ennek elemzése és a politikai megvitatása szükséges.

A központi kérdésre, vagyis, hogy **működőképes lehet-e ez a modell hazánkban, a szakértők többsége meglehetősen bizonytalan választ adott**. Többségük a rendszer alapkövetelményeit nem látja adottnak hazánkban. Fehér Csaba, az MNB vezető elemzője szerint az NDC egyik legfőbb hátránya, hogy túl gyorsan és túl hosszú időre rögzít kötelezettségeket, miközben Magyarországon hosszú távra nem igazán lehet tervezni, ráadásul az állami rendszerbe vetett bizalom is mélyponton van. Ráadásul a magyar rendszerben olyan tartalékok sincsenek, amiből az átmenet éveit finanszírozni lehetne.

Kovács Erzsébet, a Budapesti Corvinus Egyetem oktatója szerint sem tudná kezelni a magyar problémákat a svéd modell. Az okok között említette például a magyar demográfia volatilis jellegét, a tartalékok, illetve az általános alapnyugdíj hiányát, a munkaerőpiacon meglévő informális szektor jelentős kiterjedtségét, valamint azt, hogy ebbe a rendszerbe például a szegénységre adott megoldásokat vagy a nemek közötti különbséget sem lehetne beilleszteni.

Ön szerint szükséges a nyugdíjrendszer megváltoztatása? (%)

A vizsgált negyedév közvélemény-kutatása során arra is kíváncsiak voltunk, hogy mennyire érzik sürgető feladatnak az állampolgárok a nyugdíjrendszer strukturális átalakítását. Arra az eredményre jutottunk, hogy **a válaszadók 35% gondolta úgy, hogy minél előbb véghez kell vinni a reformot, míg 24%-uk szerint fontos a kérdés, de vannak ennél sürgetőbb ügyek** is, valamint a megkérdezettek **28%-a vélekedett úgy, hogy működőképes** a jelenlegi rendszer.

Munkahelyi státusz alapján **a segélyből élő, a teljes munkaidőben dolgozó és a tanulók** (azaz a leginkább érintettek) **közel 50%-a szerint haladéktalanul felül kell vizsgálni** a jelenlegi nyugdíjmodellt. Ezzel szemben a nyugdíjasok (azaz a legkevésbé érdekeltek) 36%-a gondolta úgy, hogy úgy jó a struktúra, ahogy most van, és csak 26%-uk igényelne bármiféle változást. A korosztály szerint megoszlást vizsgálva arra jutottunk, hogy a 18-49 éves korosztály több mint 42%-a szerint égető kérdés a struktúraváltás, miközben az 50 év feletti válaszadóknak csak a 30%-a gondolta így. Az is kijelenthető az eredmények alapján, hogy minél jobb anyagi helyzetben volt a válaszadó, annál inkább sürgetőnek ítélte a rendszer felülvizsgálatát és megújítását. Politikai beállítottság alapján, érdekes módon a **jobboldali szavazók 41%-a vélte úgy, hogy mielőbb intézkednie kell a kormánynak, miközben a középen állók 36%-a és a baloldali szavazóknak csak 28%-a** gondolta így. Ráadásul a baloldaliak 36%-a szerint teljes mértékben fenntartható az aktuális rendszer. Politikai pártok szerint bontva a **KDNP és a Jobbik szimpatizánsok több mint fele szerint elengedhetetlen a struktúraváltás, mindeközben a DK, a Fidesz és MSZP szavazóinak több mint 1/3-a vélte úgy, hogy hosszú távon működőképes a nyugdíjmodellünk**.

Öngondoskodás

Sok ígéret született már a kormány részéről az önkéntes pénztárak újraszabályozásával és felélénkítésével kapcsolatban, azonban azóta sem hallani semmi ilyen irányú tervezetről.

A magyar társdalom pénzügyi kultúrája az egyik legelmaradottabb a régióban. Ettől függetlenül viszont az emberek többségében valószínűleg megvan a hajlandóság az öngondoskodásra, de megfelelő tájékoztatás és kedvezmények hiányában nem kezdenek bele ilyen típusú befektetésekbe.

A rendszer jelenleg a rövid távú (főleg 3 éves) megoldásokat preferálja, pedig igazi öngondoskodásról csak hosszú távon lehet beszélni. Jó lenne, ha a pályakezdő fiatalok jelentenék a rendszer alappilléreit, ezért akár kötelezően be is lehetne vezetni a fiatalokat valamilyen tanóra keretében a pénzügyi világ alapjaiba.

A szociálpolitika számszaki vizsgálata

Mivel az egyes témáknál szerepelt már a programok költségvetési forrásigénye, ezért ebben a fejezetben csak **az Államkincstár oldalán megtalálható legfrissebb adatok kerülnek ismertetésre**. A témánk szempontjából a Nemzeti Foglalkoztatási Alap, a Nyugdíjbiztosítási Alap, valamint a Nemzeti Család-és Szociálpolitikai Alap alakulásának vizsgálata releváns.

2012. július

A társadalombiztosítási alapok 2012. július havi 22,3 milliárd forintos többlete a Nyugdíjbiztosítási Alap 9,1 milliárd forintos, valamint az Egészségbiztosítási Alap 13,2 milliárd forintos szufficitjéből tevődik össze. **2011. július hónapjában az Alapok együttes hiánya 23,7 milliárd forintot tett ki.**

Az **elkülönített állami pénzalapok** július havi egyenlege az előző év azonos hónapjához képest kedvezőtlenebb lett. Az alapok **bevételei 10,1 milliárd forinttal alacsonyabb, kiadásai pedig 5,6 milliárd forinttal magasabb összegben alakultak**. A bevételek esetében a Nemzeti Foglalkoztatási Alap szakképzési hozzájárulás bevétele a tavalyi évben az akkor még hatályos előlegfizetési szabály miatt volt magasabb. A kiadások közül a Nemzeti Foglalkoztatási Alap Start munkaprogram kiadása teljesült magasabb összegben az előző év azonos hónapjához képest. Ennek oka az, hogy ez évben a Start-munkaprogram (a Kormány munkahelynövelő törekvéseivel összhangban) jelentősebb tételt képvisel az Alapon belül, ezt tükrözi a július havi 11,8 milliárd forintos kifizetés is a tavalyi 5,7 milliárd forintos kifizetéssel szemben.

2012. augusztus

A társadalombiztosítási alapok 2012. augusztus havi 19,1 milliárd forintos hiánya a Nyugdíjbiztosítási Alap 1,8 milliárd forintos, valamint az Egészségbiztosítási Alap 17,3 milliárd forintos deficitjéből tevődik össze. **2011. augusztus hónapjában az Alapok együttes hiánya 34,9 milliárd forintot tett ki.**

Az elkülönített állami pénzalapok augusztus havi 3,1 milliárd forintos egyenlege az előző év azonos hónapjához képest kedvezőbb lett. Az alapok **bevételei 1,8 milliárd forinttal, kiadásai 3,2 milliárd forinttal alacsonyabb összegben alakultak az előző év azonos időszakához viszonyítva.**

2012.szeptember

A társadalombiztosítási alapok 2012. szeptember havi 18,6 milliárd forintos hiánya a Nyugdíjbiztosítási Alap 14 milliárd forintos, valamint az Egészségbiztosítási Alap 4,6 milliárd

forintos deficitjéből tevődik össze. **2011. szeptember hónapjában az Alapok együttes hiánya 32,6 milliárd forintot tett ki.**

Az **elkülönített állami pénzalapok** szeptember havi 12,6 milliárd forintos egyenlege az előző év azonos hónapjához képest kedvezőbb lett. Az alapok **bevételei 9,4 milliárd forinttal magasabb, kiadásai pedig 15,2 milliárd forinttal alacsonyabb összegben alakultak az előző év azonos időszakához viszonyítva.** A bevételeken belül az eltérést elsősorban a Nemzeti Foglalkoztatási Alapnál a szakképzési hozzájárulások, illetve az egyéb bevételek magasabb alakulása okozta. A kiadások esetében a Nemzeti Foglalkoztatási Alap álláskeresési ellátások kiadásai alacsonyabb összegben teljesültek az előző év azonos hónapjához képest.

A társadalombiztosítási alapok tavalyi évnél kedvezőbb egyenleg alakulásában kiemelt szerepet játszanak a magasabb szociális hozzájárulási adó- és járulékbevételek, valamint az egészségügyi hozzájárulások. Növelte a bevételeket az a tény is, hogy az Egészségbiztosítási Alap egyéb bevételei között kerültek elszámolásra a baleseti adóból és a népegészségügyi termékadóból származó bevételek is. A két év összehasonlításánál meg kell még említeni, hogy idén július hónapban a Nyugdíjbiztosítási Alap mintegy 8,5 milliárd forintos költségvetési támogatásban részesült, míg 2011-ben nem kapott támogatást. A kieső költségvetési támogatást a Nyugdíjreform és Adósságcsökkentő Alapból származó bevétel pótolta 2011 második félévében.

Nemzetközi kitekintés - jó gyakorlatok

Csehország **jó példa arra, hogy hogyan kell kormányoktól független egységes alapelveken nyugvó szociális rendszert kialakítan**i. Ez a rendszer **pont ellentétes irányba mozdult el és mozog a mai napig, mint a magyar,** mégpedig **a decentralizáció irányába**. A struktúrán belül az önkormányzatok viszonylag tág mozgásteret élveznek, azonban ennek fejében szigorú pontrendszer alapú, magas büntetési tételű központi ellenőrzéssel szembesülnek.

Csehország

A szociális védelmi rendszer alapelvei, kiadásai [22]

A rendszerváltás után megreformált cseh szociális rendszer a szolidaritás elvű társadalombiztosítás alapjait megőrizte, az alacsonykeresetűek számára állami támogatási rendszert építettek ki, továbbá nagy hangsúlyt fektettek az aktív foglalkoztatáspolitikai eszközök kialakítására. A rendszer mindemellett nyitottnak bizonyult az ellátórendszer plurálissá tételére, elsősorban nem-kormányzati szervezetek és egyházak bevonásával.

A szociális rendszer **alapvető karaktere a különböző színezetű kormányok alatt sem változott: az átfogó biztonság garantálása, a szegénység kiküszöbölése és a szociális szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés voltak a rendszer alapvető karakterjegyei egészen 2004-ig**. Ekkortól olyan intézkedéseket vezetett be a jogalkotó, melyek **növelték a szolgáltatásválasztás lehetőségét (utalványszerű rendszer), illetve a potenciális kliensek aktív szerepvállalására helyeztek hangsúlyt** (pl. az ellátások felől az adókedvezmények irányába történő elmozdulással).

A szociális kiadások alakulása hullámzó képet mutat. A kiadások GDP arányos szintje az 1990-es években kis mértékben évről évre emelkedett, és tetőpontját 2002-2003-ban érte el (20 % körül), azóta azonban folyamatosan csökken. Ez a mozgás nagyjából követi a régi EU tagállamok kiadásainak alakulását, amelyeket az ezredfordulót megelőző években szintén folyamatos, de mérsékelt emelkedés jellemzett, majd a 2003-as tetőzés után lassan apadni kezdtek a szociális kiadások. Ugyanakkor a cseh szociális védelmi kiadások GDP arányosan jóval kisebb mértékűek az uniós átlagnál, melyet jól érzékeltet az alábbi táblázat.

[22] Történelmi áttekintéshez: Juhász Gábor: A Cseh Köztársaság jóléti rendszere a bársonyos forradalom után és Ripka, Voitech – Mareš, Miroslav (2009): The Czech welfare system. In Klaus Schubert – Simon Hegelich – Ursula Bazant (eds.): The Handbook of European Welfare Systems. London: Routledge

	cz			eu25			eu15		
	total*	per inhab.**	% GDP	total*	per inhab.**	% GDP	total*	per inhab.**	% GDP
1995	7382.0	714.8	17.5	–	–	–	1860703.2	4991.9	27.7
1996	8597.6	833.5	17.6	–	–	–	1966657.7	5262.1	27.9
1997	9368.0	909.2	18.6	–	–	–	2040845.4	5447.4	27.5
1998	10268.2	997.5	18.5	–	–	–	2102553.6	5599.2	27.1
1999	10845.0	1054.6	19.2	–	–	–	2207666.1	5862.3	27.0
2000	12001.6	1168.3	19.5	2425663.3	5358.7	26.6	2351348.4	6220.1	27.0
2001	13433.7	1312.3	19.5	2540368.4	5595.0	26.8	2454324.1	6463.7	27.1
2002	16154.7	1583.0	20.2	2660344.1	5834.8	27.1	2567478.3	6726.4	27.4
2003	16366.9	1603.4	20.2	2740335.4	5981.7	27.4	2648832.7	6898.9	27.8
2004	17063.2	1670.2	19.3	2861956.8p	6216.0p	27.3p	2766391.6p	7161.3p	27.7p
2005	19190.8p	1874.9p	19.1p	2980157.1e	6441.9e	27.4e	2871381.2e	7390.5e	27.8e

Szociális védelmi kiadások Csehországban és az EU tagállamaiban 1995-2005. Forrás: Eurostat

Szociális szolgáltatások szervezése

A **szocialista időszaknak** azon jellemzője, hogy **a szociális szolgáltatásokon belül az intézményekre helyezte a hangsúlyt** a közösségi, illetve otthon közeli ellátások helyett, erős nyomott hagyott a cseh szociális rendszeren csakúgy, mint a többi visegrádi országén is. Ennek az örökségnek tudható be, hogy a szolgáltatások működését **2006-ig intézményfinanszírozással biztosították.**

A **szociális szolgáltatások rendszerét mind helyi, mind régiós szinten** (egy 2000-ben elkezdett államigazgatási reform keretében az országot 13 régióra és a főváros területére osztották, az addigi megyék helyett) **egységes eszközrendszer hiánya jellemezte**. A szociális szolgáltatásokat nem megfelelően ellenőrizték, illetve hatékonyságukat sem mérték; de az ezeknek előfeltételeként szolgáló átfogó információk sem álltak rendelkezésre a szolgáltatásokról. A szolgáltatást igénybevevők, az „ügyfelek" a szolgáltatások ellenőrzésében egyáltalán nem, az arra vonatkozó döntéshozatalban, hogy milyen módon nyújtják számukra a szolgáltatást, minimálisan vehettek részt. A szociális munkások végzettsége sem volt sok esetben megfelelő.

A 2000-es évek közepén azonban végbement a szociális szolgáltatási rendszer reformja: **az elsődleges felelősség** és finanszírozási jogosultság a szolgáltatást nyújtóktól **a kliensekhez került.** Az ügyfelek olyan állampolgárokként lettek definiálva, akiknek egészségügyi állapotuk vagy koruk miatt van szükségük a szolgáltatásra, és maguktól nem lennének képesek ezen az állapoton változtatni.

2007 elején hatályba lépett az új szociális szolgáltatásokról szóló törvény, melynek célkitűzése az volt, hogy **nagyobb szerepet és felelősséget adjon az állampolgárok kezébe**, és a rendszert minél inkább a felhasználók igényeihez kösse. A szolgáltatásnyújtót a törvény

az ügyféllel való szerződéskötésre kötelezi, amely lehetővé teszi a szerződés tartalmának kikényszeríthetőségét.

A jogszabály értelmében a szociális szolgáltatásnyújtás az alábbi alapelveken nyugszik: elérhetőség (gazdasági és földrajzi értelemben), hatékonyság (az ügyfelek szükségleteinek megfelel), minőség, megbízhatóság és gazdaságosság (vagy másként hatékonyság).

A törvény kitér olyan területekre, mint a szociális szolgáltatók kötelező regisztrálása (melyről az illetékes minisztérium elektronikus regisztert is vezet), minőségi sztenderdek meghatározása, illetve azok alapján történő ellenőrzés vagy a szociális szolgáltatások területén dolgozók szakmai képzettségének kritériumai. Továbbá a jogszabályban megjelent a közösségi tervezés gondolata is, melyet regionális szinten kötelezővé, helyi szinten pedig opcionálissá tesz a törvény.

Ennek a reformsorozatnak a részeként a cseh jogalkotók megváltoztatták a szolgáltatások finanszírozásának módját, és az intézményfinanszírozásról áttértek a kliens szolgáltatás vásárlásának finanszírozására.

A szolgáltatásnyújtás aktorai elsősorban a régiók és az önkormányzatok, míg a kormányzat csupán öt intézményt tart fenn, melyekben az értelmi fogyatékos személyeket ápolják. A **2000-es évek elején lezajlott államigazgatási reform ugyanis decentralizálta a szociális szolgáltatások nyújtásának felelősségét**: a megszüntetett megyei szint helyett a szolgáltatások biztosítása a regionális, kistérségi és helyi önkormányzatokhoz került. Az önkormányzatok egyrészt szolgáltatás fenntartók, másrészt szolgáltatásvásárlók is. A helyi szociális szolgáltatások kialakításában nagy mozgástere van az önkormányzatoknak, és mivel a feladatellátási felelősséghez finanszírozási felelősség is tartozik, az önkormányzatok érdekeltek abban, hogy minél hatékonyabban, olcsóbban nyújtsanak szociális szolgáltatásokat.

A régiók a szociális szolgáltatásoknak mintegy 55 %-át nyújtják, míg az önkormányzatok 30 %-át. Bár a rendszerváltás után terep nyílt a nem-kormányzati szereplők és egyházak számára is, még mindig csak kisebb súllyal vesznek részt a szolgáltatásnyújtásban, mintegy 15 %-át alkotják a szolgáltató intézmények fenntartóinak. A nem-állami szereplők (egyházak, civil szervezetek) finanszírozása ráadásul meglehetősen esetleges, ugyanis az állami és nemállami szociális szolgáltatók nem azonos elbírálás alá esnek. A civil szervezetek az illetékes minisztérium által fenntartott támogatási pályázaton pályázhatnak mind működési, mind fejlesztési forrásokra, melyet EU-s források egészítenek ki.

A szociális szolgáltatások ellenőrzését elsősorban a központi kormányzat végzi, bár az ellenőrzési feladatok egy részét átadták a regionális önkormányzatoknak. Az illetékes minisztérium ellenőrzi az államigazgatás teljesítményét a szociális szolgáltatások területén, továbbá középtávú nemzeti fejlesztési tervet készít, melynek kidolgozásába bevonja a régiók,

a szolgáltatást nyújtók, illetve az igénybevevők képviselőit is. A regionális önkormányzat ellenőrzi a szociális szolgáltatókat (a korábban említett minőségi sztenderdek, illetve a törvényi kötelezettségek teljesítése alapján), továbbá ellenőrzi és értékeli, hogy a szociális szolgáltatásokra vonatkozó fejlesztési tervek megvalósultak-e; az értékelési folyamatba bevonva a szolgáltatók és az igénybevevők képviselőit is. **A szolgáltatók szakmai ellenőrzése egy pontrendszer alkalmazásával zajlik.**

Ha az ellenőrzést végző hatóság azt állapítja meg, hogy a szolgáltató nem felel meg a törvényi előírásoknak, bírság kiszabására jogosult. A bírság tekintetében a szabályozás nemcsak a maximális bírság összegét szabja meg, hanem a jogsértés súlyához mérten négy típusra osztja a jogsértéseket és minden típusnál meghatároz egy maximális összeget. A bírság a legsúlyosabb esetekben (pl. engedély nélküli szolgáltatásnyújtás esetén) akár 250 ezer korona is lehet, amely mintegy tízszerese a Magyarországon maximálisan kiszabható bírságnak.

Gyermekvédelmi és gyermekjóléti szolgáltatások

Csehországban a gyermekek védelmére vonatkozó alapvető szabályokat egy 1999-ben megalkotott, azóta többször módosított törvény rögzíti. Ez alapján a gyermekvédelemmel kapcsolatos **hatósági jogköröket** a **helyi hatóságok**, **kiterjesztett jogkörökkel rendelkező helyi hatóságok, regionális hatóságok, az illetékes minisztérium, illetve a gyermekek védelmét nemzetközi viszonylatban ellátó hivatal gyakorolják.**

Az ellenőrzés rendszere hasonló felépítésű, mint a szociális szolgáltatások esetében: a minisztérium jelenti az ellenőrzés legmagasabb szintjét, ellenőrzi a regionális hatóságok működését, továbbá országos nyilvántartást vezet a gyermekek jogi és szociális védelmét ellátó személyekről, szervezetekről. A regionális hatóságok látják el a főbb hatósági ellenőrzési funkciókat a területen, ellenőrzik a szolgáltatók működését, illetve engedélyezik működésüket, továbbá ellenőrzik a helyi hatóságok ezen területen végzett működését is.

A gyermekjóléti szolgáltatások biztosítása a helyi önkormányzatok feladata, melynek szervezésében nagy a mozgásterük. **A gyermekek napközbeni ellátása – a magyarországi szabályozástól eltérően – többnyire térítésköteles.**

A térítési díjak megállapítása – az állam által szabott keretek között- a bölcsődék esetében az **önkormányzatok feladata.** A bölcsődei ellátás teljes mértékben térítésköteles, melynek összege 2008-ban 300 és 2000 korona között mozgott. Szintén önkormányzati hatáskör annak eldöntése, mely csoportok részesülhetnek térítési kedvezményekben (tipikusan pl. a munkanélküliek vagy a gyermeküket egyedül nevelő szülők alkotják a kedvezményezetti kört). A nem önkormányzati fenntartású magánbölcsődékben fizetendő térítési díjak 660 és

5000 korona között váltakoztak 2008-ban. A 0 és 3 év közötti gyermekek napközbeni ellátása rendkívül alacsony mértékű, kevesebb mint 5 %-os lefedettség körül alakul.

Az óvodai szolgáltatás igénybevételéért szintén térítési díjat kell fizetni, az csak az utolsó, iskolára felkészítő évben térítésmentes. Az óvodai térítési díjak minimum-maximum értéke településtípusok szerint vannak törvényileg megszabva: a 2000-nél kisebb lélekszámú településeken havonta 200, a 2000-nél nagyobb lakosságszámú településeken havi 260-420 korona térítési díj volt kiszabható 2008-ban. A térítési díjjal kapcsolatos engedményekről szintén az önkormányzatok dönthetnek. A 3 és 6 év közötti gyermekek napközbeni ellátása jóval nagyobb – hazánkkal közel azonos – mértékű, 80 % körül mozog.

A cseh gyermekvédelmi rendszer – összhangban a többi visegrádi országgal és a Gyermekek Jogairól szóló Egyezménnyel –**a gyermekek családban való nevelkedését tekinti irányadónak és arra törekszik, hogy minél kevesebb gyermeket emeljenek ki a családi környezetből**. A gyermekvédelmi intézmények három típusba sorolhatók: csecsemő- és gyermekotthonok (hároméves korig), gyermekotthonok (3-18 éves korig), fogyatékkal élő gyermekeket ellátó otthonok. Bár 2000 és 2004 között a 0-17 évesek aránya közel 9 %-kal csökkent, az intézményekben elhelyezettek aránya növekedett, és egyedül a csecsemőotthonokban elhelyezett gyermekek száma csökkent a 2000-es évek első felében. Azonban mindezzel párhuzamosan egy lassú elmozdulás figyelhető meg a nevelőszülőknél való elhelyezés irányába, továbbá az intézményi létszámok csökkentése felé is.

A szociális szolgáltatásokhoz hasonlóan a gyermekvédelmi és gyermekjóléti szolgáltatások területén is megfigyelhetőek olyan törekvések, melyek az alrendszer egységes országos szemlélet és módszertan szerinti kezelését tűzik ki célul. Ennek fényében **a terület egységesítése és az ellátási rendszer átalakítása érdekében Nemzeti Cselekvési Tervet dolgozott ki a cseh jogalkotó a 2009-2011-es időszakra.**

A koncepció az átalakítás **három területére koncentrál: az egész gyermek- és családvédelmi rendszer elemzésére, a rendszerben elhelyezendő új elemekre, illetve a rendszer résztvevőinek szakmai képzésére**. Az évtizedes távlatban kivitelezhető célok között szerepel többek között a kockázatnak kitett gyermekek és családok szolgáltatásokhoz való jobb hozzáférése, illetve az eljárások egységesítése.

A Cselekvési Terv fontos területként említi a szolgáltatási munka minőségének fejlesztését, melynek keretében mind a dolgozóknak, mind az eljárásoknak egységes és kötelező minőségi sztenderdeknek kell megfelelniük; illetve a munkának egységes módszertan szerint kell folynia.

A dokumentum **nagy hangsúlyt fektet a megelőzésre**, hogy elkerülhető legyen a gyermek rövid távú intézményi elhelyezése; továbbá célul tűzi ki, hogy minél kevesebb gyermeket

helyezzenek el intézményekben hosszú távra. A Tervben foglaltak megvalósítását az illetékes minisztérium felügyeli, továbbá egy tárcaközi koordinációs csoport követi nyomon.

SWOT-analízis

Erősség

Az elmúlt időszakban kifejezetten jól határozta meg a kabinet a leginkább támogatásra szoruló és a legrosszabb munkaerő-piaci helyzetű társadalmi csoportokat (azaz **megfelelő az új programok célzottsága**). Például: Munkahelyvédelmi Akcióterv, Lakhatási támogatás.

Ezen kívül az **újra elindított lakásvásárlási és felújítási támogatások is határozottan pozitív kezdeményezésnek tekinthetőek**, lökést adhatnak a válság kezdete óta pangó lakáspiacnak, valamint segítséget nyújthatnak (az alsó és felső) középosztálybeli rétegek otthonteremtéssel kapcsolatos ügyeinek rendezésében. (Külön kiemelendő és figyelemre méltó kiegészítés volt a kamattámogatott hitel elérhetőségének kiterjesztése a devizahitelesekre.)

Gyengeség

A munkaerőpiacon hátrányos helyzetbe került munkavállalók számára elérhető programok iránya alkalmas lehet a foglalkoztatottsági mutatók javítására. Ezzel szemben a kis-és középvállalkozásokat érintő támogatások a 2012-es adó- és bérváltozások miatt nem valószínű, hogy rövid időn belül számottevő javulást eredményeznek a szférában. Ez pedig összességében ronthatja az amúgy sikeresnek tűnő programok hatékonyságát.

Mivel az elmúlt két évben már így is **nagyon sokat veszítettek a segélyből élők a rendszer átalakítása miatt,** ezért a **segélyplafonhoz hasonló kezdeményezések egyre több emberből válthatnak ki ellenérzéseket** a kormány szociálpolitikája kapcsán.

Várhatóan a plafon által maximálisan elérhető segély összege a 47 ezer forintos közmunkabér alatt lesz, pedig ebből az összegből, sőt a jelenlegi minimálbérből (66 ezer forint) is problémásan lehet megélni, tekintve, hogy 2011-ben 84 ezer forint volt a létminimum.

Lehetőség

Több olyan **kezdeményezés**t is elindított a kormány, amelyek hosszú távon segíthetnek a legégetőbb probléma javításán, azaz a foglalkoztatottsági helyzeten, ezeknek azonban az **időhorizontja túlságosan hosszú** (és várhatóan nem lesz elég erős szavazatszerző hatásuk a közeljövőben).

Mindazonáltal **a középosztály státuszának megőrzését elősegíthetik** az olyan kezdeményezések, mint az **otthonteremtéshez nyújtott állami támogatások** kibővítése

(szocpol, fiatalok otthontermési támogatása, államilag támogatott lakáshitel program), **és a családosokat, valamint a fiatalokat célzó foglalkoztatási támogatások**.

Sok kiaknázatlan lehetőség rejlik az **NRSZH informatikai rendszeréhez hasonló,** (Giró-Szász András kormányszóvivő által is emlegetett) **az önkormányzati és állami segélyeket egységesen** és átlátható módon **tartalmazó adatbázis** kiépítésében.

Veszély

Véleményünk szerint az előző negyedévhez hasonlóan **a szegények, valamint a rokkant és korhatár alatti nyugdíjasok ügyében kifejezetten gyengének számít a kormányzati politika**. Hiába zajlottak le az év elején a megváltozott munkaképességű és korengedményes/korkedvezményes nyugdíjasokat érintő nagyobb horderejű változások, **még mindig élénk körülötte a társadalmi visszhang, és gyakoriak a civil megmozdulások**. Ráadásul, mint ahogyan ez a közvélemény-kutatások eredményeiből is látszik, **romlik az intézkedés társadalmi megítélése.**

Kedvezőtlen képet fest egy általánosságban pozitív megítélésű kezdeményezésről, **ha egyes alprojektek hatalmas csúszásokkal és nem az ígéreteknek megfelelően haladnak**. Jó példa erre a **devizahitelesek esete**, ahol a végtörlesztés és az árfolyamgát kifejezetten sikeresnek mondható, míg a NET és az ócsai szociális lakópark projektje felettébb előnytelenül alakul.

Az is **kifejezetten rontja a minisztérium munkájának társadalmi megítélését, ha a (rokkant) özvegyi nyugdíjakhoz hasonló hibák napvilágot látnak**, mivel a sajtó hajlamos ezeknek a „figyelmetlenségeknek” a felnagyítására, ennek pedig komoly politikai következményei lehetnek.